

ANJUMAN | КОНФЕРЕНЦИЯ | CONFERENCES | RESPUBLIKA KO'P TARMOQLI ILMYIY KONFERENSIYA

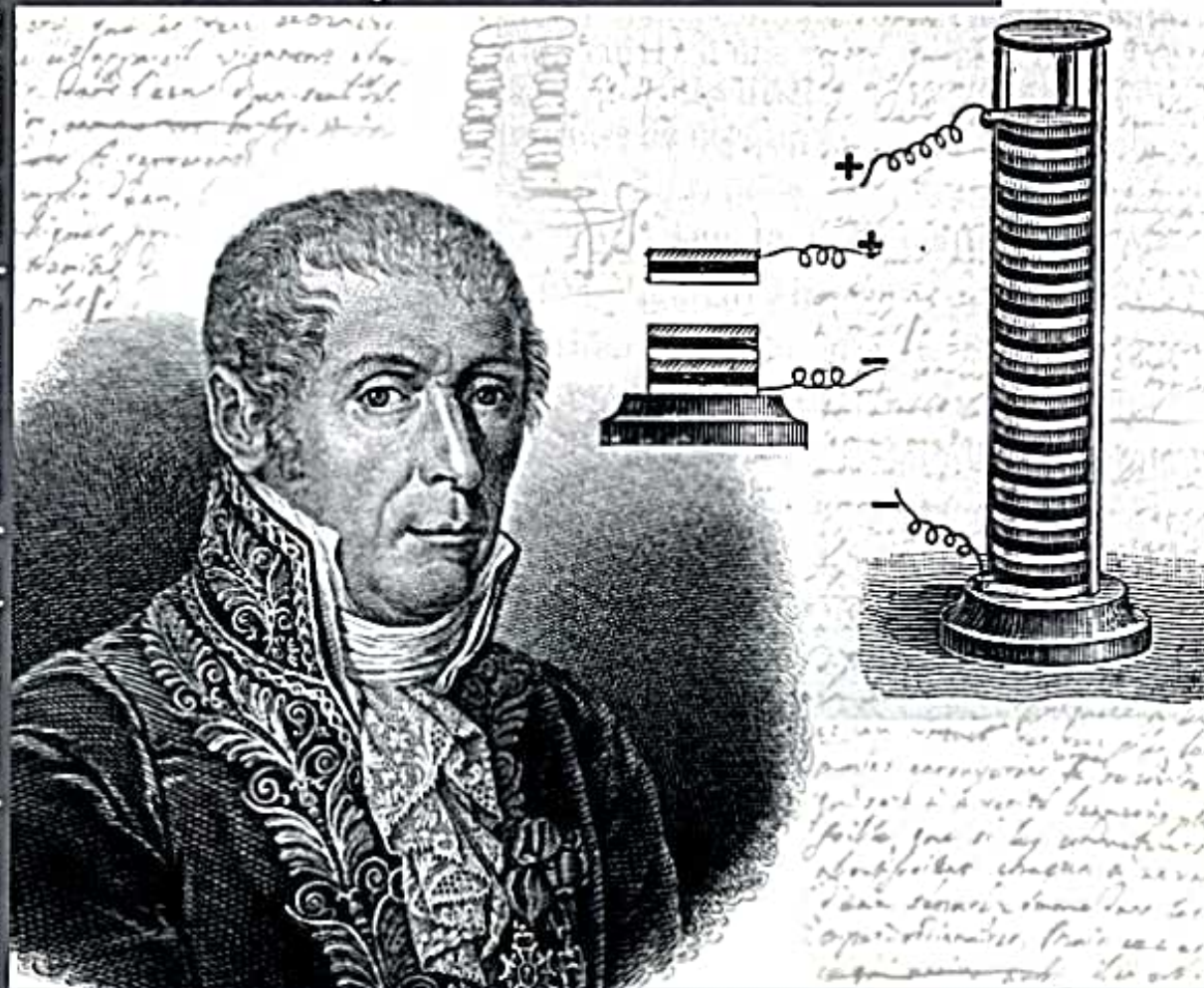
YANGI O'ZBEKISTON: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM

CONFERENCES.UZ

2023

DAVRIYLIGI: 2018-2023

DUNYODA BIRINCHI KASHF
ETILGAN ELEKTR BATAREYA

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VA XORIJY O'LIY TILIM MUASSASALARI PROFESSOR-O'QUVCHILARI, YOSH O'QUMLAR, DOKTORANTLAR, MAGISTRANTLAR VA OTI'DORLI TALABALAR

TOSHKENT SHAHAR, AMIR
TEMUR KO'CHASI, PR.1, 2-UY.

+998 97 420 88 81
+998 94 404 00 00

WWW.TADIQOT.UZ
WWW.CONFERENCES.UZ

MAY
№52

**ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН:
ИННОВАЦИЯ, ФАН
ВА ТАЪЛИМ
7-ҚИСМ**

**НОВЫЙ УЗБЕКИСТАН:
ИННОВАЦИИ, НАУКА
И ОБРАЗОВАНИЕ
ЧАСТЬ-7**

**NEW UZBEKISTAN:
INNOVATION, SCIENCE
AND EDUCATION
PART-7**

ТОШКЕНТ-2023

УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Янги Ўзбекистон: Инновация, фан ва таълим” [Тошкент; 2023]

“Янги Ўзбекистон: Инновация, фан ва таълим” мавзусидаги республика 52-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 май 2023 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2023. - 58 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн даврий анжуманлар «Харакатлар стратегиясидан – Тараккиёт стратегияси сари» тамойилига асосан ишлаб чиқилган еттига устувор йўналишдан иборат 2022 – 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараккиёт стратегияси мувофик:– илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий анжуманлари таълим соҳасида меҳнат килиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараккиётининг истиқболдаги режалари тахтил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1. Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б., ю.ф.н. Юсувалиева Раҳима (Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2. Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна (Фаргона давлат университети)

3. Тарих саҳифаларидаги изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4. Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган муҳафизлик-қурилиш институти)

5. Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шехида Юсуповна «Тараккиёт стратегияси» маркази муҳаррири

6. Журналистика

Тошбоева Барноҳон Одилжоновна (Андижон давлат университети)

7. Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самитова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎЛИДАГИ
ТАДҚИҚОТЛАР

1. Rasulova Zarifa, Alimkhanova N.A AMERICAN ENGLISH AS AN INTERNATIONAL LANGUAGE.....	7
2. Xolmatov Islomjon G'ulom o'g'li, Nasrullayev Sanjar Narzullayevich KASB-HUNAR MAKTABLARI O'QUVCHILARI UCHUN HORIJY TIL VA ADABIYOT DARSLARINING TUTGAN O'RNI VA AHAMIYATI	9
3. Djumambetova Gulziba Kongratbaevna THE DIFFERENCE BETWEEN TERM AND WORD: THE PROBLEM OF INTERPRETER AND TRANSLATOR AND THE ROLE OF TEACHING TERMINOLOGY	11
4. Исмаилов Муродбек Мансурович ЗАИМСТВОВАНИЯ КАК РЕЗУЛЬТАТ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ	13
5. Курбонова Пилуфар, Ашурова Диляром ЯЗЫКОВАЯ ИГРА В ХУДОЖЕСТВЕННОМ ТЕКСТЕ.....	16
6. Курбонова Пилуфар, Ашурова Диляром ЯЗЫКОВАЯ ИГРА НА УРОВНЕ ДЕВИАЦИИ В ХУДОЖЕСТВЕННОМ ТЕКСТЕ.....	18
7. Amangeldieva Arazgul Saparamanovna "ER-SHORA" DĀSTANINDA ANTONIMLERDİN QOLLANILIW ÖZGESHELIGI	20
8. Joldashbaeva Aynura THE CONCEPT, HISTORICAL DEVELOPMENT AND SIGNIFICANCE OF DISTANCE LEARNING	22
9. Jumakulova Shakhnoza Kudrat kizi DESCRIPTION OF ILLOCUTIONARY ACT'S TYPES IN ENGLISH	25
10. Rasulova Zarifa, Alimkhanova N.A WHAT IS ENGLISH GRAMMAR?.....	26
11. Qutliyeva Muhayyo G'ulomovna, Sanoqulova Munisa THE IMPORTANCE OF INTERCULTURAL COMMUNICATION IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES	28
12. Mirzayeva Muhayyo CHET TILINI URGANISHIDA MALAKA VA KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISH USULLARI.....	30
13. Бабаева Гулноза Латигионовна МАИШИЙ ТИББИЙ ДИСКУРС ХУСУСИДА.....	32
14. Бабаева Гулноза Латигионовна МАИШИЙ ТИББИЙ ДИСКУРСДА ПСИХОЛИНГВИСТИК МУЛОҚОТ	35
15. Sharipova Dilnoza Shaykatovna, Jalolova Aziza Ikramovna THE ROLE OF GIVING AND RECEIVING EFFECTIVE FEEDBACK	39
16. Sharipova Dilnoza Shaykatovna THE STUDY OF THE SYMBOL IN LINGUISTICS AND SEMIOTICS	42
17. Qudratova Adolat Tursunovna YUZNI TANIB OLISH TEXNOLOGIYASINING AFZALLIKLARI.....	45
18. Худоёрлов Омон Турсунович ЧЕТ ТИЛЛАРИНИ ЎРГАНИШДА АКТДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ АФЗАЛЛИКЛАРИ	47
19. Shermatova Bahora Isoqul qizi ILG'OR O'QITISH JARAYONIDA PROFESSIONAL TARJIMA MALAKASI.....	49
20. Dilfuza Abdusalamova LINGUOCULTUROLOGICAL FEATURES OF PHRASEOLOGICAL UNITS WITH NUMERALS IN ENGLISH.....	52
21. Pardayeva To'xtatosh Farmonovna ONA TILI FANINI RIVOJLANTIRISH BOSQICHLARI, STRATEGIYALARI.....	54
22. Джалилова У.И. К ВОПРОСУ О ЗНАЧЕНИИ ПОЛИСЕМНИИ В ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ НАУКЕ.....	56

CHET TILINI URGANISHDA MALAKA VA KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISH USULLARI

Mirzayeva Muhayyo

Buxoro davlat universiteti,

Fakultetlararo chet tili kafedrası o'qituvchisi

Mobile: 98-914155001

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'qish va eshitib tushunish malakalari ayrim-ayrim olingan til ishoralarida emas, balki bog'langan yozma va og'zaki nutq namunalarida – yozma yoki ovoz yozilgan mavzularda shakllanishi mumkinligi va chet tillarini o'rganish jarayoni yanada takomillashgan ayni bir paytda chet tilini o'qitishning mazmuni talabalarning og'zaki nutq, o'qish, yozish va tinglab tushunish malaka va ko'nikmalarini rivojlantirish hodisalari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: so'z boyligini sintez qilish, tushunish, til signallari, gapirish, o'qish, yozish, tinglash, ko'nikmalar, qobiliyatlar, murakkablik, hodisa, aloqa tahlili, jarayonlar.

Hozirgi chet tillarini o'rganish jarayoni yanada takomillashgan ayni bir paytda chet tilini o'qitishning mazmuni talabalarning og'zaki nutq, o'qish, yozish va tinglab tushunish malaka va ko'nikmalarini o'stirishdan iboratdir. Og'zaki nutq va o'qish shakllanadigan tematikani hisobga olmay, til materiali xususiyatini aniqlash, shuningdek, malaka va ko'nikmalarni oshirish murakkab hodisalardan hisoblanadi. Bu maqsadni amalga oshirish uchun aloqa jarayonlarining tahliliga murojaat etamiz. Til ishoralari ishtirokida amalga oshiriladigan har qanday tildagi aloqa muayyan axborot, ma'lumot olish va berish maqsadini ko'zlaydi, shuning uchun ko'pgina modellar va so'zlarni ularning mazmuniga qarab, fikr yuritilayotgan mavzuga muvofiqlashtirib muayyan guruhlariga ajratish mumkin [1]. O'z ona tilisida barcha mavzularga doir axborot berib, axborot olish hamma uchun ham oson emas, albatta. Kishi aloqa olib bora oladigan mavzularning miqdori uning hayotiy tajribasi, ma'lumoti, ilmiy darajasi, unvoni kabilarga bog'liq.

Shunga ko'ra, chet tilida aloqa qilishga o'rgatishda bu aloqa mavzularini hisobga olmay bo'lmaydi. Butun bir qator ishoralar faqat muayyan mavzuda aloqa qilishda qatnashishi, shuningdek, chet tilini o'rganishga ajratilgan vaqtning cheklanganligi hisobga olinadigan bo'lsa, bu o'quv fanini o'qitishda o'qish olib boriladigan mavzular doirasini aniq belgilash zarurligi ayon bo'ladi. Aytilganlardan o'qitishning mazmuniga og'zaki nutq va o'qish mavzulari kirishi kerakligi ma'lum bo'ladi.

O'qish va eshitib tushunish malakalari ayrim-ayrim olingan til ishoralarida emas, balki bog'langan yozma va og'zaki nutq namunalarida – yozma yoki ovoz yozilgan mavzularda shakllanishi mumkin. Tajribadan ma'lumki, matnlarni tanlash va ularning xususiyati o'qish yoki eshitib idrok etish malakalari xususiyatiga katta ta'sir qiladi. Bularning barchasi yozma yoki ovoz yozilgan matnlarni ham o'qitish mazmunining tarkibiy qismi tarzida qarashga majbur etadi. Kezi kelganda shuni aytish kerakki, metodika bo'yicha chiqarilgan barcha qo'llanmalarining mualliflari chet tili o'qitishning mana shu xususiyatiga asoslanib, matnlarni o'qitishning mazmuniga kiritmoqdalar [2].

Chet tili o'qitish mazmunining yana bir tarkibiy qismi milliy tillarda bo'lmagan muayyan til tushunchalaridan iboratdir. Ma'lumki, turli til tizimlari turlichadir, ularda har bir tilga xos bo'lgan grammatik va leksik hodisalar mavjud. Masalan, rus tilida barcha maktablarda o'rganiladigan G'arbiy Yevropa tillariga xos bo'lgan artikl degan grammatik hodisa hamda uni aks ettiradigan grammatik tushunchaning o'zi yo'q. Bu hodisani, uning nutqda qo'llanilishini o'rganish jarayonida o'quvchilarda artikl haqida aniq tasavvur shakllanadi. Til materialini o'rganish jarayonida o'quvchilarda artikl haqida aniq tasavvur shakllanadi. Til materialini o'rganish jarayonida o'quvchida o'rganilayotgan tilga xos bo'lgan qator tushunchalar shakllanadi. O'qitish mazmunini belgilab olar ekanmiz, tabiiyki, o'quvchilarda shakllanadigan tushunchalarni ham nazarda tutishimiz kerak bo'ladi. Aytilganlardan o'rganilayotgan tilga xos bo'lgan, biroq milliy ona tilida bo'lmagan muayyan tushunchalarni ham o'qitish mazmuniga kiritish maqsadga muvofiqligi ayon bo'ladi.

O'qitish mazmunining tarkibiy qismlarini aniqlagach, bu mazmunni tanlashimiz zarur bo'ladi [3]. Metodika tarixi mobaynida o'qitish mazmunini tanlash masalalari umumiy tarzda emas,

balki mazmunning ba'zi qismlariga nisbatan, birinchi navbatda lug'atga nisbatan hal etilganini uqtirish qiziqarlidir, chunki o'qitish mazmunining ana shu qismida til ishoralari, ayniqsa ko'p bo'ladi. XIX asrning oxiri XX asrda tilshunoslikning barq urib rivojlanishi munosabati bilan chet tilini o'qitish mazmunini tanlash muammosi, ayniqsa, avj oldi. XX asrda grammatik material va matnlar tanlashga urinib ko'rishlar sodir bo'ladi. Ana shu davrda o'qitish mazmunini tanlashning ba'zi umumiy masalalari, jumladan, “passiv” va “aktiv” til materialini tanlash muammosi hal qilina boshlaydi. Shunday qilib, o'qitish mazmunini tanlash muammosi dastlab mazmunning ba'zi qismlariga nisbatan hal etilib, keyinchalik esa umumiy yo'sinda tadqiq qilina boshlaydi.

Og'zaki yoki yozma fikrdan axborot olishda esa holat o'zgacha bo'ladi. Bu o'rinda aloqa qatnashchisi aloqa jarayonida hamrohi izmida bo'ladiki, bu hamroh tinglayotgan yoki o'qiyotgan kishiga biror til ishorasini go'yo majburan qabul qildiradi. Ko'p kishilar bilan aloqa qilib turishimiz sababli fikrni tushunish uchun axborot berish bilan birga til ishorasi yig'indisini bilishimiz kerak. Til kommunikatsiyasining bu xususiyati faqat chet tilidagina emas, balki ona tilida ham kuzatiladi. Masalan, A.A.Bulaxovskiy rus (ona) tilida biz tushunadigan “passiv” leksika mavjud, ammo biz undan o'z nutqimizda deyarli foydalanmaymiz, deb ko'rsatadi [4]. Aktiv leksika o'z fikrini bayon etish uchun zarur, passiv leksika esa o'zgalarning fikrini bilib olish uchun zarur bo'lib, til materiallarini farq qilish yig'indisi ancha cheklangan miqdorda bo'lganligi chet tili uchun, ayniqsa, muhimdir; ona tiliga nisbatan chet tili ishoralari uchun ham bu farq ancha ravshan ko'rinadi.

So'nggi paytlarda chet tillarni o'qitish metodikasida og'zaki nutqni o'stirish uchun so'zlardan ancha katta bo'lgan birliklar – modellar tanlana boshlandi. Modellar aloqa jarayonida qatnashadigan leksik, fonetik va grammatik ko'rsatqichlar sintezidan iboratdir. Ularni tanlash va bularga muvofiq butun o'qish jarayonini tashkil etishning talay afzalliklari bor, chunki bu jarayon leksika, grammatika, fonetikani ilgarigidek alohida-alohida emas, balki hozirgi kun davr talabi asosida uzviy ravishda o'qitish imkonini beradi.

Chet tillarini o'qitish mazmuni leksik, grammatik va fonetik materiallarni bir butun uyg'unlikda; og'zaki nutq (speaking), o'qish (reading), yozuv (writing) va tinglab tushunish (listening) malaka va ko'nikmalarini; bu to'rt ko'nikmaga oid mavzularni, shuningdek, ona tilida bo'lmagan hamda har bir chet tilida bo'lgan o'ziga xos til tushunchalarni o'z ichiga oladi. O'qitish mazmunining turli tarkibiy qismlarini tanlash bir xil darajada bo'lishiga erishish lozim. Leksik materialni hamda matnlarni tanlash, malaka va ko'nikmalar shuningdek, mudllarni yanada takomillashtirish masalalarini yanada mukammallashtirish lozimligini davr taqozo etmoqda. O'qitishning mazmunini belgilaganda, qo'yilgan maqsadlarni amalga oshirish uchun ham tanlangan o'qitish maqsadining yetarliligini, muayyan aniq shart-sharoitda uni o'quvchilarning bilib olishlarini, imkoniyatlarini nazarda tutish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Gruzinskaya I.A. Metodika prepodavaniya angliyskogo yazika. M., 1989.
2. Sherbovskiy Z.Sh. Obucheniye ustnoy rechi i chteniye na inostrannom yazike. M., 2002;
3. MIRZAYEVA M. R., MADATOVA M. DIALOGUE TRAINING AS ONE OF THE FORMS OF EFFECTIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES //E-Conference Globe. – 2021. – С. 244-249.
4. А.А.Булаховский Некоторые приемы развития устной речи. М., 2004.
5. Vodneva S.M. Fizkulturnie pauzi na urokax inostrannogo yazika. M., 2001.
6. A.A.Bulaxovskiy Nekotorie priyemi razvitiya ustnoy rechi. M., 2004.